

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут охорони здоров'я
Кафедра фізичної терапії, ерготерапії

08-02-90М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання лабораторних робіт із навчальної дисципліни
«Професійне спілкування в галузі»
для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня
за освітньо-професійною програмою «Фізична терапія»
спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія»
денної та заочної форм навчання

Рекомендовано
Науково-методичною радою
з якості ННІ охорони здоров'я
Протокол № 13 від 30.06.2022 р.

Рівне – 2022

Методичні вказівки до лабораторних робіт із навчальної дисципліни «Професійне спілкування в галузі» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за освітньо-професійною програмою «Фізична терапія» спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія», спеціалізація 227.1 «Фізична терапія» денної та заочної форм навчання [Електронне видання] / Гамма Т. В. – Рівне : НУВГП, 2022. – 32 с.

Укладачі: Гамма Т. В., к.б.н., доцент кафедри фізичної терапії, ерготерапії.

Відповідальний
за випуск:

Нестерчук Н. Є., професор,
доктор наук з фізичного
виховання і спорту,
завідувач кафедри фізичної
терапії, ерготерапії

Керівник групи
забезпечення спеціальності
227 «Фізична терапія, ерготерапія»

Нестерчук Н. Є

© Т. В. Гамма, 2022

© НУВГП, 2022

ЗМІСТ

ВСТУП.	5
РОЗДІЛ 1. Теми лабораторних робіт.	7
РОЗДІЛ 2. Методичні рекомендації до виконання практичних занять.	9
ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 1. Спілкування як комунікація. Види спілкування. Об'єктивність оцінки партнера по спілкуванню. Міжособистісний контакт. Бесіда: особливості підготовки та проведення. Маніпуляції у спілкуванні: види та способи захисту.	9
ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 2. Взаємодія та взаєморозуміння як етико-деонтологічні чинники процесу спілкування. Визначення взаємодії. Спільна діяльність і вплив на неї етичних норм і правил. Мораль і особистісний вплив. Взаєморозуміння та його рівні. Бар'єри на шляху до взаєморозуміння, зокрема моральні.	12
ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 3. Поняття про професійне спілкування. Етичний Кодекс фізичного терапевта.	15
ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 4. Мова. Мовлення.	16
ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 5. Культура та мистецтво професійної взаємодії.	18
ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 6. Види конфліктів та причини їх виникнення. Класифікація конфліктів. Межі конфлікту. Причини виникнення конфлікту.	19
ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 7. Технології попередження та подолання конфліктів.	21
ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 8. Особливості спілкування фізичного терапевта з різними пацієнтами. Ставлення до хвороби: класифікація пацієнтів. Психодіагностика пацієнта. Особливості ставлення до хвороби пацієнтів різного віку. Особливості пацієнтів із різним темпераментом.	23

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 9. Особливості спілкування фізичного терапевта з родичами пацієнтів. Реакції батьків на хворобу дітей.	26
ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 10. Спілкування та мікроклімат в медичному колективі. Поняття субординації.	27
РОЗДІЛ 3. Розподіл балів, які отримують студенти.	29
Список рекомендованої літератури	31

ВСТУП

Мова з багатьма її функціями (комунікативною, номінативною, культураною, мислетворчою та ін.) забезпечує належний рівень грамотності носіїв певної професії, формує їхнє вміння спілкуватися в усіх сферах комунікації – у ділових відносинах, у науці, освіті, культурі, економіці тощо. Особливо це стосується медичних працівників, мовлення яких має бути якісним.

Рівень їхньої культури професійного мовлення залежить від змісту й послідовності, точності й доречності висловлювання, багатства словника, досконалого володіння умінням поєднувати слова в реченні, будувати різноманітні структури, активно застосовувати норми літературної мови. Для того, щоб задовольнити потреби функціонування, мовлення медичних працівників повинно мати певні комунікативні якості – правильність, точність, логічність, виразність, лаконічність, доречність.

Навчальна дисципліна «Професійне спілкування в галузі» ставить перед собою мету навчати студентів володіти професійною медичною термінологією, грамотно і правильно укладати ділові папери в медичній галузі, вміти вести професійну ділову розмову, а також формувати систему знань про природу конфліктів, вироблення вмінь прогнозувати і контролювати конфліктні ситуації, а також вміння попередити їх виникнення, і в випадку – позитивно подолати конфлікти.

За методикою організації методичні рекомендації спрямовані на контроль засвоєння теоретичного матеріалу й формування практичних вмінь та навичок, а також уміння аналізувати і застосовувати набуті знання для вирішення практичних завдань і питань професійного спілкування в медичній галузі. Методичні рекомендації допоможуть студентам в підготовці до практичних занять, у самостійній роботі з літературою та до заліку.

Поданий зміст методичних вказівок до практичних занять допоможе студентам усвідомити основні проблеми

спілкування, що стосуються проведення клінічних бесід з пацієнтами, спілкування з родичами пацієнтів. Крім того, допоможе вчасно попередити таконструктивно подолати конфлікти будь яких видів.

РОЗДІЛ 1. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ РОБІТ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Ден-на форма	Заоч-на форма
Змістовий модуль 1			
1.	Тема1. Спілкування як комунікація. Види спілкування. Об'єктивність оцінки партнера по спілкуванню. Міжособистісний контакт. Бесіда: особливості підготовки та проведення. Маніпуляції у спілкуванні: види та способи захисту.	4	2
2.	Тема2. Взаємодія та взаєморозуміння як етико-деонтологічні чинники процесу спілкування. Визначення взаємодії. Спільна діяльність і вплив на неї етичних норм і правил. Мораль і особистісний вплив. Взаєморозуміння та його рівні. Бар'єри на шляху до взаєморозуміння, зокрема моральні.	2	2
3.	Тема 3. Поняття про професійне спілкування. Етичний Кодекс фізичного терапевта.	2	2
4.	Тема 4. Мова. Мовлення.	2	2
5.	Тема 5. Культура та мистецтво професійної взаємодії.	2	2

Змістовий модуль 2			
6.	Тема 6. Види конфліктів та причини їх виникнення. Класифікація конфліктів. Межі конфлікту. Причини виникнення конфлікту.	2	
7	Тема 7. Технології попередження та подолання конфліктів.	4	
8	Тема 8. Особливості спілкування фізичного терапевта з різними пацієнтами. Ставлення до хвороби: класифікація пацієнтів. Психодіагностика пацієнта. Особливості ставлення до хвороби пацієнтів різного віку. Особливості пацієнтів із різним темпераментом.	4	
9	Тема 9. Особливості спілкування фізичного терапевта з родичами пацієнтів. Реакції батьків на хворобу дітей.	2	
10	Тема 10. Спілкування та мікроклімат в медичному колективі. Поняття субординації.	2	
ВСЬОГО		26	10

РОЗДІЛ 2 МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ЛАБОРАТОРНИХ РОБІТ

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 1 – 4 год.

Тема: Спілкування як комунікація. Види спілкування.

Об'єктивність оцінки партнера по спілкуванню.

Міжособистісний контакт. Бесіда: особливості підготовки та проведення. Маніпуляції у спілкуванні: види та способи захисту.

Мета: формування вмінь і застосування знань під час спілкування в процесі подальшого навчання та у професійній діяльності.

Завдання:

1. Опрацювати літературні джерела по даній темі.
2. Опрацювати термінологію по даній темі.
3. Розглянути і систематизувати отримані знання лекційного матеріалу.
4. Оволодіти практичними навичками відповідно даної теми

Короткий огляд теми:

Спілкування – це процес встановлення і розвитку контактів поміж людьми, викликаний потребами сумісної діяльності та включає в себе обмін інформацією, розробку єдиної стратегії взаємодій, сприйняття та розуміння інших.

Комунікація – це розумовий аспект соціальної взаємодії, обмін інформацією (в тому числі) поміж індивідами.

Інтерація – взаємодія між тими, хто спілкується, взаємовплив один на одного.

Велике значення для індивіда має саме група, під якою розуміють невелике об'єднання людей, що займаються спільною справою. Тому залежність психології і поведінки

особистості від соціального середовища має прояви саме у стосунках всередині групи.

Ще американський психолог Карл Роджерс помітив, якщо людина у 40% випадках проявляє один й той самий вид реакції – її співрозмовник справедливо вважає, що вона завжди так поводиться. Від чого це залежить? Від типу особистості. Відомими фахівцями із психології спілкування було виділено основні типи слухачів:

1. Оцінювальник.
2. Інтерпретатор (Тлумачник).
3. Жалісливий.
4. Діалогіст.

Крім цих типів слухачів відомі фахівці зі спілкування С. Дерябо та В. Ясвін виділяють людей, які, здається «не чують» нас.

Схема міжособистісного контакту була створена низкою психологів у 50-х рр. ХХ ст. Спочатку було виділено 4 фази міжособистісного контакту, які є своєрідним алгоритмом спілкування практично кожної людини. Згодом ця схема була доповнена ще двома фазами.

Бесіда: особливості підготовки та проведення

Напередодні першої зустрічі (незалежно від того, хто її ініціатор), перевірте свою готовність до неї. Для цього поставте собі декілька простих запитань. Відповіді дадуть Вам можливість зрозуміти, що саме Ви очікуєте від зустрічі, що отримати реально, а що просто лишається у ваших мріях.

Маніпуляції у спілкуванні: види та способи захисту.

Маніпуляція – спонукання робити те, що потрібно іншій людині. Будь-яке спілкування по суті є маніпуляцією, оскільки всі наші слова повинні викликати певну реакцію.

Маніпуляція у спілкуванні відбувається тоді, коли людина говорить одне, а має на увазі зовсім інше. Маніпуляція завжди апелює до почуттів. Ніхто не хоче, щоб ним маніпулювали. Але можливість управляти іншими людьми була і залишається для кожного з нас великою спокусою.

Маніпулятивні системи.

Фактори, які спрямовують стратегії людини маніпулювати іншими (несвідомо чи свідомо для себе самої). Активний маніпулятор – головна риса поведінки: демонстрація власної сили та права приймати рішення за інших, домінувати, керувати, давати вказівки. Він діє без найменшого сумніву у своїй правоті.

Пасивний маніпулятор – демонструє безпорадність, недалекоглядність, підштовхуючи активнішого партнера до бажання зробити за нього справу. Такий маніпулятор не тільки провокує інших людей на самоствердження (на кшталт «Дивись, як це треба робити!»), а й змушує їх виконувати чужу роботу.

Змагальний маніпулятор – його головним гаслом є «Життя – це боротьба!».

Байдужий маніпулятор – демонструє, що йому абсолютно байдуже, що може статися з ним та його справами, тим самим змушуючи своє оточення так би мовити «боротися за нього», показувати, як можна залагодити справи, але аж ніяк не прагне розлучитися з ним.

Визначають вісім основних типів маніпуляторів та безліч підтипів.

Контрманіпуляції – це відповідна маніпуляція, у якій використовуються обставини, створені попереднім маніпулятивним впливом.

Принципи контрманіпуляцій:

- Користуйтеся короткими фразами.
 - Виражайтеся неясно.
 - Намагайтеся використовувати готові фрази, приказки та прислів'я.
 - Віддавайте перевагу безособовим реченням.
 - Вдавайтеся до гумору, якщо це дозволяє контекст.
- Посміхайтеся, особливо в кінці фрази.
- Висловлюйтесь самоіронічно (говорите про самого себе з гумором).
 - Залишайтеся ввічливі.

- Не вступаєте в дискусію, якщо вона не веде ні до чого або веде до приниження.
- Уникайте агресії.
- Використовуйте іронію тільки в тому випадку, якщо ви відповідаєте на зауваження і при цьому повністю впевнені в собі.
- Не намагайтеся виправдати себе.

Питання до модульного контролю:

1. Спілкування і комунікація.
2. Види спілкування, їх характеристики.
3. Способи спілкування, їх характеристики.
4. Форми спілкування, їх характеристики.
5. Основні типи слухачів.
6. Особливості підготовки та проведення бесіди.
7. Маніпуляція та контр маніпуляція.

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 2 – 2 год.

Взаємодія та взаєморозуміння як етико-деонтологічні чинники процесу спілкування. Визначення взаємодії. Спільна діяльність і вплив на неї етичних норм і правил. Мораль і особистісний вплив. Взаєморозуміння та його рівні. Бар'єри на шляху до взаєморозуміння, зокрема моральні.

Мета: формування вмінь і застосування знань під час спілкування в процесі подальшого навчання та у професійній діяльності.

Завдання:

1. Опрацювати літературні джерела по даній темі.
2. Опрацювати термінологію по даній темі.
3. Розглянути і систематизувати отриманні знання лекційного матеріалу.
4. Оволодіти практичними навичками відповідно даної теми
5. Розробити рекомендації щодо застосування отриманих знань даної теми в практичній діяльності.

Короткий огляд теми:

Взаємодія – це процес безпосереднього або опосередкованого впливу суб'єктів один на одного, який породжує причинну обумовленість їхніх дій і взаємозв'язок. Цей процес потребує активності та взаємної спрямованості дій тих людей, які беруть у ньому участь.

Якщо кожний учасник виступає як особистість, а не об'єкт, взаємодія може відбутися на високому рівні моральної культури спілкування.

Особистість, спілкуючись, сподівається, що її вислухають, зрозуміють, відгукнуться на її почуття, дадуть відповідь на запитання. Для цього потрібні певну комунікативні, бажано гуманістичні, установки щодо інших людей. Без таких установок відповідної мотивації взаємодії у спілкуванні може і не відбутися.

Існує багато видів взаємодії, а тому і кілька їх класифікацій.

Найвідоміша: *кооперація (співробітництво) та конкуренція (суперництво)*.

Взаєморозуміння – це таке розшифрування партнерами повідомлень і дій одне одного, яке відповідає її значенню з погляду їхніх акторів.

Виокремлюють три рівні взаєморозуміння: згода, осмислення та співпереживання.

Спільна діяльність і вплив на неї етичних норм і правил.

Спільна діяльність суб'єкта з групою є тим важливим фактором, який нерідко визначає ефективність взаємодії, а отже, й культуру спілкування. Тому, бажаючи досягти позитивного результату у співробітництві з іншими, важливо продумати насамперед питання його організації.

Спільна діяльність– це організована система активності індивідів, що цілеспрямовано взаємодіють з метою створення об'єктів матеріальної та духовної культури. Така діяльність неможлива без контактів між

людьми і обміну інформацією, думками, оцінками, почуттями тощо, її важливою рисою є спільна мета та передбачення результату, що відповідав би загальним інтересам і сприяв реалізації потреб кожного з індивідів, які починають взаємодіяти. При цьому важливо спланувати та врахувати "доробок" кожного в кінцевий результат.

Мораль і особистісний вплив

У психології вплив – це процес і результат зміни індивідом поведінки іншої людини (її установок, уявлень, думок, оцінок тощо) під час взаємодії з нею.

Які якості, вміння допомагають підвищити особистісний вплив? Це, безумовно, компетентність, доброзичливість, енергія, цілеспрямованість, ентузіазм, уміння володіти собою, користуватися різними способами й засобами спілкування. Це, безумовно, й ті моральні норми та правила, які засвоїла особистість: чесність у спілкуванні, справедливість, доброзичливість, щирість тощо (тобто йдеться про моральність людини). Відомо, що нерідко люди в ділових стосунках віддають перевагу моральним чеснотам над професійними якостями.

Питання до модульного контролю:

1. Етична та деонтологічна складові спілкування.
2. Компоненти, що сприяють розвитку комунікації.
3. Основні принципи вміння слухати.
4. Основи побудови взаємовідносин: відчуття присутності, вміння сприймати і проявляти турботу.
5. Мораль і особистісний вплив.

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 3 – 2 год.

Поняття про професійне спілкування. Етичний Кодекс фізичного терапевта.

Мета: формування вмінь і навичок практичного застосування структурних елементів професійного спілкування.

Завдання:

1. Опрацювати літературні джерела по даній темі.
2. Опрацювати термінологію по даній темі.
3. Розглянути і систематизувати отриманні знання лекційного матеріалу.
4. Оволодіти практичними навичками відповідно даної теми.
5. Розробити рекомендації щодо застосування отриманих знань даної теми практичній діяльності.

Короткий огляд теми:

Професійне спілкування – це цілеспрямований процес обміну інформацією, що переслідує конкретну мету.

Метою професійного спілкування є організація, регулювання, оптимізація професійної чи іншої діяльності.

В основі ділового спілкування лежить рух до успіху його суб'єктів. Воно концентрує в собі все те, що сприяє згуртованості, комунікативному співробітництву учасників спілкування та прояву індивідуальної ініціативи.

Професійне спілкування – це двосторонній процес, що репрезентує спільну мовленеву діяльність, особливу форму контактів його суб'єктів, які представляють певну організацію, установу, компанію тощо.

Спілкування завжди пов'язано з певним предметом спілкування, який визначає сутність, специфіку спілкування. Існує спілкування **професійне, ділове, світське, інтимне** та багато інших видів.

Етичний кодекста професійна поведінка фізичного терапевта в Україні який було розроблено Українською Асоціацією фізичної терапії визначає принципи, яких повинні дотримуватись усі фізичні терапевти в Україні, для того щоб гарантувати безпечність та сприяти благополуччю людей, із обмеженням життєдіяльності в Україні.

Кодекс визначає професійну поведінку, яку очікують від фізичного терапевта в Україні коли він/ вона провадять свою професійну/ практичну діяльність.

В основу Кодексу покладено основні етичні принципи:

- Надавати Справедливі послуги фізичної терапії.
- Уникати нанесення будь якої шкоди.
- Діяти в кращих інтересах пацієнта/клієнта.
- Поважати особисту незалежність.

Питання модульного контролю:

1. Поняття та мета професійного спілкування.
2. Психологічні особливості професійного спілкування
3. Взаєморозуміння та його рівні.
4. Стратегія та тактика професійного спілкування.
5. Особливості професійного спілкування в медичній галузі.

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 4 – 2 год.

Культура та мистецтво професійної взаємодії.

Мета: формування професійних умінь і навичок практичного застосування культури та мистецтва професійної взаємодії.

Завдання:

1. Опрацювати літературні джерела по даній темі.
2. Опрацювати термінологію по даній темі.
3. Розглянути і систематизувати отриманні знання лекційного матеріалу.
4. Оволодіти практичними навичками відповідно даної теми.
5. Розробити рекомендації щодо застосування отриманих знань даної теми практичній діяльності.

Короткий огляд теми:

Культура спілкування є складовою частиною культури людини. Для неї характерною є нормативність, яка визначає, як мають спілкуватися люди в певному суспільстві, у конкретній ситуації.

Культура людського спілкування – це частка загальної моральної культури особистості. Відсутність культури спілкування – свідчення бездуховності людини. Ще мудрий Езоп довів, що наше слово – це найкраще, що є в розпорядженні людини, і найгірше, чим вона володіє.

Нині проблема культури спілкування набуває великого значення. Відбувається становлення України як європейської держави, інтенсивно розвиваються міжнародні та міжособистісні зв'язки з різними країнами світу. З огляду за це, визначальною стає для нашого суспільства проблема вміння спілкуватися як на офіційному, діловому, так і на побутовому рівнях.

Нині важливо закласти основи культури спілкування в нашому суспільстві відповідно до часу, в якому живемо, до нашої історії, до духовно-творчого потенціалу українського народу.

Питання модульного контролю:

1. Культура спілкування.
2. Правила володіння голосом та інтонацією.
3. Одяг, його значення для ефективності спілкування.
4. Вміння вибудовувати професійну взаємодію.
5. Мистецтво професійного спілкування.

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 5 – 2 год.

Мова. Мовлення.

Мета: формування вмінь, застосування знань щодо правильного використання слова, як мовного елементу в процесі подальшого навчання та в професійній діяльності.

Завдання:

1. Опрацювати літературні джерела по даній темі.

2. Опрацювати термінологію по даній темі.
3. Розглянути і систематизувати отриманні знання лекційного матеріалу.
4. Оволодіти практичними навичками відповідно даної теми.
5. Розробити рекомендації щодо застосування отриманих знань даної теми практичній діяльності.

Короткий огляд теми:

Мова – суто людський засіб в духовному та практичному житті людини і являє собою систему знаків для передавання, приймання і використання інформації.

Мова виникла в процесі становлення самої людини як суспільної істоти, в процесі спільної діяльності людей.

Передумовами виникнення мови були здатності видавати звуки та здійснювати рухи, які виступали способом спілкування, засобом задоволення потреб обмінюватися думками, пізнавати властивості предметів і явищ.

Мова – суспільне явище, найважливіший засіб влаштування людських стосунків. За її допомогою люди здатні порозумітися, здійснюють обмін думками, набувають знань, передають їх нащадкам, мають змогу організувати спільну діяльність в усіх галузях людської практики.

Мова є системою знаків соціального походження, яка утворилася і сформувалася впродовж історичного розвитку діяльності людини.

Слово як одиниця мови має два аспекти – зовнішній, звуковий (фонетичний) і внутрішній, змістовний (семантичний). Обидва вони є продуктом тривалого, суспільно-історичного розвитку.

Мовлення – це акт вживання людиною мови для спілкування.

Залежно від віку, характеру, діяльності, середовища існування людини її мовлення набуває певних особливостей, незважаючи на те, що люди говорять однією мовою.

Питання модульного контролю:

1. Визначення терміну мова і мовлення..

2. Головні компоненти мови.
3. Функції та класифікації мови.
4. Види мовлення.
5. Значення мови і слова для медичних працівників.

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 6 – 2 год.

Види конфліктів та причини їх виникнення.

Класифікація конфліктів. Межі конфлікту. Причини виникнення конфлікту.

Мета: Формування професійних умінь і навичок практичного застосування поведіння в конфліктних ситуаціях у медичному колективі.

Завдання:

1. Опрацювати літературні джерела по даній темі.
2. Опрацювати термінологію по даній темі.
3. Розглянути і систематизувати отриманні знання лекційного матеріалу.
4. Оволодіти практичними навичками відповідно даної теми.
5. Розробити рекомендації щодо застосування отриманих знань даної теми практичній діяльності.

Короткий огляд теми:

Конфлікти – складне соціально-психологічне явище, тому у конфліктологічній літературі поки що немає універсальної наукової класифікації конфліктів. Вчені акцентують увагу на різних підставах для неї, назвемо найбільш поширені.

Типологія з урахуванням суб'єктів конфліктної взаємодії:

Внутрішньоособистісні (зіткнення протилежних мотивів у свідомості однієї особистості);

Міжособистісні (особистість-особистість, особистість-група, група-група).

Реальний конфлікт – це конфлікт, що об'єктивно існує і адекватно сприймається.

Зміщений конфлікт – це реальний конфлікт, за яким приховується інший, що є справжнім чинником конфліктної ситуації.

Помилково дописаний конфлікт – це конфлікт, що помилково тлумачиться.

Латентний конфлікт – це конфлікт, який має відбутися, але не виникає тому, що не усвідомлюється сторонами конфлікту.

Хибний конфлікт – це конфлікт, для виникнення якого немає об'єктивних основ, але він виникає у свідомості сторін конфлікту через помилкове сприйняття та розуміння ситуації.

Межі конфлікту. Виділяють три аспекти визначення меж конфлікту: 1) просторовий; 2) часовий; 3) суб'єктний.

Причини виникнення конфлікту – це явища, події, факти, ситуації, які передують конфлікту і, при визначених умовах діяльності суб'єктів соціальної взаємодії, спричинюють його. Серед великої кількості причин конфліктів передусім виділяють загальні причини, які так чи інакше проявляються практично в усіх виникаючих конфліктах. До них відносяться такі:

- соціально-політичні та економічні (пов'язані із соціально-політичною ситуацією в країні);
- соціально-демографічні (відмінності в установках і мотивах людей, зумовлені їх статтю, віком, приналежністю до етнічних груп);
- соціально-психологічні (соціально-психологічні явища у групах: взаємовідносини, лідерство, групові мотиви тощо);
- індивідуально-психологічні (відображають індивідуально-психологічні особливості особистості: здібності, темперамент, характер, потреби тощо).

Часткові причини безпосередньо пов'язані з конкретним видом конфлікту (порушення трудового законодавства, службової етики, незадоволеність умовами діяльності та ін.). Конфлікти споконвічно виникають

внаслідок порушення балансу інтересів двох і більше сторін. У зв'язку з цим виділяють об'єктивні і суб'єктивні причини конфліктів. Об'єктивні причини конфліктів існують незалежно від волі і бажання учасників взаємодії (обмеженість у ресурсах, погані комунікації тощо).

Питання модульного контролю:

1. Конфлікт: причини, типи, динаміка.
2. Психологічна структура конфлікту.
3. Необґрунтовані судження у спілкуванні, як передумова конфлікту.
4. Функції та типологія конфліктів.
5. Міжособистісні конфлікти різного змісту.

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА №7– 4год.

Технології попередження та подолання конфліктів.

Мета: формування професійних умінь і навичок практичного застосування технологій попередження та подолання конфліктів.

Завдання:

1. Опрацювати літературні джерела по даній темі.
2. Опрацювати термінологію по даній темі.
3. Розглянути і систематизувати отриманні знання лекційного матеріалу.
4. Оволодіти практичними навичками відповідно даної теми.
5. Розробити рекомендації щодо застосування отриманих знань даної теми практичній діяльності.

Короткий виклад матеріалу:

Центральною проблемою тактичної профілактики конфліктів є підтримка та зміцнення в колективі співробітницьких взаємин.

Проблема є комплексно, тому і вимагає комплексного вирішення за допомогою методів соціально-психологічного, організаційно-управлінського і морально-етичного характеру. Виділимо такі методи:

- метод згоди припускає проведення заходів, націлених на залучення потенційних конфліктантів у спільну справу, у ході якої в можливих супротивників з'являється більш або менш широке поле загальних інтересів;

- метод доброзичливості, або емпатії, здатності до співчуття, розуміння внутрішнього стану, готовності сприяти практично;

- метод збереження репутації партнера, поваги до його гідності.

При виникненні будь-яких розбіжностей, зумовлених конфліктом, найважливішим методом попередження негативного розвитку подій є визнання гідності партнера, вираження належної поваги до його особистості.

Визнаючи гідність і авторитет опонента, ми тим самим стимулюємо адекватне відношення до нашої гідності й авторитету.

Питання модульного контролю:

1. Психологічні особливості управління конфліктом.
2. Основні типи поведінкових реакцій під час розв'язання конфлікту.
3. Теорії попередження конфліктів.
4. Теорії подолання конфліктів.
5. Особливості конфліктів у медичному колективі.

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА №8 – 4 год.

Особливості спілкування фізичного терапевта з різними пацієнтами. Ставлення до хвороби: класифікація пацієнтів.

Психодіагностика пацієнта. Особливості ставлення до хвороби пацієнтів різного віку. Особливості пацієнтів із різним темпераментом.

Мета: формування професійних умінь і навичок практичного застосування особливостей спілкування

фізичного терапевта з різними пацієнтами, їхніми родичами, в медичному колективі.

Завдання:

1. Опрацювати літературні джерела по даній темі.
2. Опрацювати термінологію по даній темі.
3. Розглянути і систематизувати отриманні знання лекційного матеріалу.
4. Оволодіти практичними навичками відповідно даної теми.
5. Розробити рекомендації щодо застосування отриманих знань даної теми практичній діяльності.

Короткий виклад матеріалу:

Основні комунікативні вмінні та навички, які необхідні в практичній діяльності фізичного терапевта:

- вміння проводити бесіду з пацієнтом;
- вміння керувати своїми психічними станами і переборювати психологічні бар'єри;
- достатнє розуміння індивідуально-психологічних особливостей пацієнта і вміння їх враховувати;
- вміння проникати у внутрішній світ пацієнта;
- вміння проявлять співчуття (емпатію) до пацієнта стосовно його захворювання;
- вміння вислухати і дати пораду пацієнту;
- вміння аналізувати всі компоненти своєї діяльності і себе як особистість та індивідуальність.

Особливості вивчення психологічних основ медичного спілкування полягають у тому, щоб вміти переборювати ці труднощі, а саме: вміння пізнавати пацієнта і себе, скласти психологічний портрет пацієнта, вміння психологічно грамотно спілкуватися.

Внутрішня картина хвороби (О.Лурія, 1977) – це усвідомлення, цілісне уявлення людини про хворобу, її причини та наслідки, психологічна оцінка суб'єктивних проявів хвороби.

При адекватному типі реагування (нормозогнозії) пацієнти правильно оцінюють свій стан, їх оцінка збігається з оцінкою лікаря. При гіпернозогнозії пацієнти схильні переоцінювати значущість окремих симптомів і хвороби в цілому, а при гіпонозогнозія – навпаки, схильні їх недооцінювати. При диснозогнозії у пацієнті спостерігаються спотворення сприйняття і заперечення наявності хвороби і її симптомів з метою дисимуляції або через страх її наслідків. Анозогнозія – повне заперечення хвороби як такої.

Тип реагування на певне захворювання визначається двома характеристиками (В.Д. Менделєєвич): об'єктивною тяжкістю хвороби (за критерієм летальності та ймовірністю інвалідизації) і суб'єктивною тяжкістю хвороби (власною оцінкою пацієнтом свого його стану).

Типологія реагування на хворобу складається із 12 типів психологічного реагування, виділених на основі оцінки впливу трьох факторів: природи соматичного захворювання, типу (акцентуації характеру) і ставлення до даної хвороби референтних (значущих) для пацієнта осіб.

Найбільші розбіжності між суб'єктивною оцінкою хвороби і її об'єктивними проявами виражені в молодому і літньому віці). При оцінці суб'єктивного аспекту хвороби у дітей завжди слід враховувати вік дитини, відповідність ступеню її психічної розвиненості паспортному віку. Тривале соматичне захворювання у дітей нерідко стає джерелом затримки загального фізичного і психічного розвитку.

Пацієнти юнацького віку (15-20 років) характеризуються тим, що часто недооцінюють хворобу. Вони переживають переважно не з приводу факту власне хвороби, а через ситуацію, що склалася внаслідок неї (обмеження фізичної та соціальної активності, ставлення рідних, друзів і колег тощо). Дуже гостро сприймаються больові відчуття, але найважче пацієнти юнацького віку та молоді люди переносять перебування в стаціонарі.

Пацієнти зрілого віку більш психологічно важко реагують на хронічні та інвалідизуючі захворювання. Це відображає спрямованість людини зрілого віку задовольняти такі соціальні потреби, як потребу в благополуччі, добробуті, незалежності, самостійності та ін. В цьому відношенні найбільш сильні переживання пов'язані з онкологічними захворюваннями. Цей вік вважається віком максимальної активності і продуктивності, а тому таким пацієнтам притаманне найбільш адекватне ставлення до здоров'я та хвороб.

Питання модульного контролю:

1. Особистий простір та відстань між співрозмовниками
2. Типи запитань, що використовує фізичний терапевт, коли проводить інтерв'ю.
3. Типи поведінкових реакцій пацієнтів: агресивність, впевненість у собі, невпевненість у собі.
4. Стиль поведінки з невпевненим пацієнтом.
5. Можливі реакції поведінки пацієнтів в критичних ситуаціях.
6. Ставлення до хвороби: класифікація пацієнтів.
7. Психодіагностика пацієнта.
8. Особливості ставлення до хвороби пацієнтів різного віку.
9. Особливості пацієнтів із різним темпераментом.

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА №9 – 2-год **Особливості спілкування фізичного терапевта з родичами пацієнтів. Реакції батьків на хворобу дітей.**

Мета: формування професійних умінь і навичок практичного застосування технологій попередження та подолання конфліктів.

Завдання:

1. Опрацювати літературні джерела по даній темі.
2. Опрацювати термінологію по даній темі.

3. Розглянути і систематизувати отриманні знання лекційного матеріалу.
4. Оволодіти практичними навичками відповідно даної теми.
5. Розробити рекомендації щодо застосування отриманих знань даної теми практичній діяльності.

Короткий виклад матеріалу:

Бесіду лікаря з родичами хворого треба проводити так, щоб вони одержали повну інформацію про стан хворого, але при цьому необхідно залишити яку-небудь, навіть найменшу надію, наприклад, на лікарську помилку, від якої справді ніхто не застережений. У таких випадках лікарю доцільно використати тактику "просування вперед за допомогою малих перемог", тобто поступово розкривати істину про хворобу близької людини, особливо якщо час дозволяє діяти таким чином.

У розмові з родичами або друзями хворого фізичний терапевт повинен дотримуватись основних принципів опитування хворого.

Реакції батьків на хворобу дітей.

Рис. 1. Адекватна реакція батьків на хворобу дитини.

Питання модульного контролю:

1. Типові стилі комунікативної поведінки.
2. Стадії міжособистісного розуміння.
3. Адекватність розуміння поведінки інших людей.
4. Вміння висловлювати почуття емпатії.
5. Вміння поважати життєві позиції родичів пацієнтів.
6. Адекватні та неадекватні реакції батьків на хворобу дитини.

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА №10 – 2-год

Тема: Спілкування та мікроклімат в медичному колективі. Поняття субординації.

Мета: формування професійних умінь і навичок практичного застосування технологій попередження та подолання конфліктів.

Завдання:

1. Опрацювати літературні джерела по даній темі.
2. Опрацювати термінологію по даній темі.

3. Розглянути і систематизувати отримані знання лекційного матеріалу.
4. Оволодіти практичними навичками відповідно даної теми.
5. Розробити рекомендації щодо застосування отриманих знань даної теми практичній діяльності.

Короткий виклад матеріалу:

Медичним працівникам у повсякденній діяльності бажано додержуватися принципу колегіальності. Колегіальність - це співробітництво медичних працівників, основна мета якого полягає у відновленні і зміцненні здоров'я народу. Принцип колегіальності передбачає довіру, взаємоповагу, взаєморозуміння.

Збереження лікарської таємниці - один з найважливіших морально-етичних принципів медицини, в якому проявляються особливості співвідношень особистого і громадського.

Медичний працівник повинен тримати відомості про хворого в таємниці щодо певного кола осіб, а іноді і щодо хворого. Але він не має права приховувати ті відомості про хворого, які можуть зашкодити суспільству. Не вважаються розголошенням лікарської таємниці відомості про інфекційні захворювання, відомості, дані на вимогу слідчих органів.

Етичною нормою взаємовідносин медичних працівників між собою є толерантність і взаємоповага.

Питання до модульного контролю:

1. Поняття мікроклімату в колективі.
2. Фактори благополучного мікроклімату, їх характеристики.
3. Ефективність спілкування в колективі з позитивними взаємовідносинами.
4. Поняття субординація.
5. Вплив субординації на мікроклімат та професійне спілкування.

РОЗДІЛ 3

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Вид контролю: 1 семестр – залік.

Методи контролю

1. Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни оцінюється:

участь студентів в обговоренні питань, винесених на лабораторні заняття та проблемних ситуацій; розв'язок ситуаційних вправ; самостійно підготовлені повідомлення студентів за темою лабораторного заняття; на кожному лабораторному занятті проводиться письмове опитування по темі у вигляді визначення п'яти понять або 10 тестів закритої форми з однією правильною відповіддю з 5-ти можливих; оцінюється звіт по ІНДЗ; проведення модульного поточного контролю через навчально-науковий центр незалежного оцінювання.

2. Підсумковий контроль знань – залік відбувається відповідно до Положення про семестровий поточний та підсумковий контроль навчальних досягнень здобувачів вищої освіти (сайт НУВГП).

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота												Су ма
Змістовий модуль №1					Змістовий модуль №2					Модульні контролю		
Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	Т	МК	МК	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	1	2	
10	5	5	5	5	5	5	10	5	5	20	20	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
82–89	добре	
74–81		
64–73	задовільно	
60–63		
35–59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Базова література.

1. Шутак Л. Б., Навчук Г. В. Культура усного спілкування медичного працівника : навчальний посібник для студентів вищих медичних навчальних закладів III – IV рівнів акредитації. Чернівці : Видавництво БДМУ, 2014. 177 с.
2. Лісовий М. І. Культура професійного мовлення : навчальний посібник для студентів вищих медичних навчальних закладів. Вінниця : НОВА КНИГА, 2010. 176 с.
3. Лисенко Н. О., Піддубна Н. В., Тележкіна О. О. Культура наукової мови : навчальний посібник. Х. : Тім Пабліш Груп, 2015. 224 с.
4. Загальна психологія : підручник / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. К. : Либідь, 2005. 464 с.
5. Григус І. М., Нагорна О. Б. Основи фізичної терапії: навчальний посібник. Одеса: Олді+. 2022. 150 с.
6. Дубравська Д. М. Основи психології: Навчальний посібник. Львів : Світ, 2001. 280 с.

Допоміжна література.

1. Основи наукового мовлення / уклад. : О. А. Бобер, С. А. Бронікова, Т. Д. Єгорова; за ред. І. М. Плотницької, Р. І. Ленди. К. : НАДУ, 2012. 48 с.
2. Семеног О. М. Культура наукової української мови : навчальний посібник. К. : ВЦ «Академія», 2012. 216 с.
3. Шутак Л. Б. Культура професійного спілкування: контрольні справи і тестові завдання : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів I – IV рівнів акредитації / Л.Б. Шутак, А.В. Ткач, Г.В. Навчук. Чернівці : Видавництво БДМУ, 2012. 182 с.
4. Цигульська Т. Ф. Загальна та прикладна психологія: Навчальний посібник. К. : Наукова думка, 2000. 190 с.

5. Цимбалюк І. М. Психологія. К. : ВД “Професіонал”, 2004. 304 с.

Інформаційні ресурси.

1. Державна мова – мова професійного спілкування
URL: <https://studopedia.info/>